

*Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergem,
Kerksken, Terjoden*

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

32e jaargang 2012 - nr. 3

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck

Haaltert:

Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck
Christophe Provost

Heldergem:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel - ledenadministratie

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Gorikspein 17,
9450 Haaltert.

Open: eerste zondag en tweede donderdag
van de maand van 10 tot 12 u.

Gesloten: juli en augustus

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 10
Steunend lid: € 15
Rek.nr. BE40 4395 0830 6163
KREDBEBB

Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email: willydeloose@skynet.be
info@hkhaaltert.be

Website:

www.hkhaaltert.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor
zijn/haar teksten.

Teksten mogen overgenomen worden mits
bronvermelding.

HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

Bijgaande afbeeldingen van prentkaarten zijn wellicht uitschui-
vers van de producent. Een vliegveld zal er wellicht nooit
komen in Atom en Kerksken wacht nog steeds op een station.

Gelukkig werden er heel wat prachtige prentkaarten uitgegeven
die een beeld schetsen van onze gemeenten in de tijd van toen.
Wij hebben getracht met de hulp van velen een reconstructie te
maken van pakweg een eeuw geleden. Niet alleen aan het visio-
naire van de prentkaart werd aandacht geschonken, maar ook
een bijhorende summiere geschiedkundige tekst verhoogt de
waarde van het afgebeelde. Het brengt ons terug in de tijd van
onze ouders en grootouders en zal zeker helpen hun levensom-
standigheden en -situatie te waarderen.

**Graag danken wij het Gemeentebestuur en de Cultuurraad
voor hun zeer gewaardeerde steun en medewerking aan dit
project.**

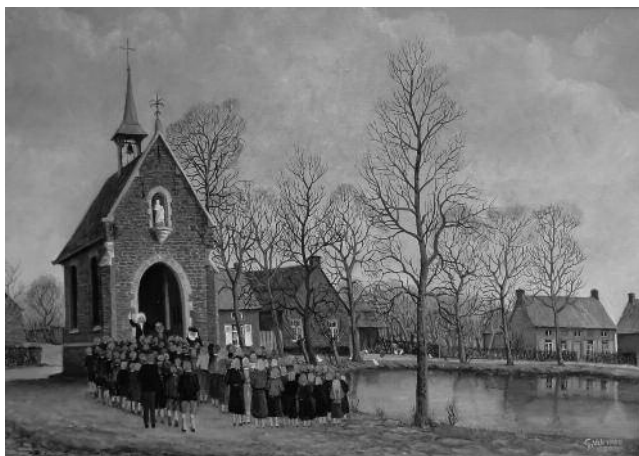
Uiteraard hopen wij op een enthousiaste belangstelling van onze
dorpsgenoten.

In memoriam

Op 13 augustus 2012 overleed kunstschilder Gerard Van Impe. Hij werd geboren te Haaltert 'op den Briel' op 4 april 1920.

Muziek (jarenlang was hij spelend lid van de plaatselijke fanfare) en schilderkunst waren zijn passies. Verscheidene doeken vereeuwigen de pittoreske landschappen van Haaltert, o.a. de topmolen, de kerk en het warandepark, maar vooral het oude Bruulplein lag hem nauw aan het hart. De Sint Jozefkapel, de Walput en het Hof ten Bruul zijn getuigen van het eertijds romantische plein.

*Een kunstzinnig Haaltenaar ging heen.
Aan zijn levensgezellin, zijn kinderen
en kleinkinderen, onze oprechte deelne-
ming*

Namens de Heemkundige Kring.

Documentatiecentrum

Wij danken:

Paula Keymeulen, Haaltert: fotoalbum
Marcel van Cannegem, Haaltert: dia's van Haaltert
Karel Van Gijseghem, Denderhoutem: bidprentjes
Sylvain Arijs, Welle: pamfletten
Luc Pots, Denderhoutem: prentkaart Kerksken

Zes eeuwen verering van ONZE LIEVE VROUW VAN ZEVEN WEEËN in een wijkkapel te Denderhoutem

1427 – 2012

Ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de inwijding van de huidige wijkkapel van Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën in de Molenstraat geeft de *Heemkundige Kring Haaltert* een 50 blz tellend boekje in thesisvorm uit : “Zes eeuwen verering van Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën in een wijkkapel in Denderhoutem – 1427 – 2012”

Hierin vertelt Luc Pots de geschiedenis van de kapel die veel verder terug gaat dan de in de muursteen gebeitelde 1727. Wilt u meer weten over het ontstaan van de kapel in de middeleeuwen, waarom ze ook de Lasarijkapel werd genoemd en in 1595 zo belangrijk was dat ze figuratief werd afgebeeld op de Caerte ende discriptie figurative van de gheel den Lande van Aelst van Jacques Horenbault? Of wie de “Cappellemeester ter Lasarije” was in 1653?

Wilt u de integrale versie lezen van de “Herinneringen” van *Marguerite Ghijssels*, een soort dagboek waarin ze de bouw van de huidige kapel minutieus beschrijft?

Teken dan in op de uitgave “Zes eeuwen verering van Onze Lieve Vrouw Van Zeven Weeën in een wijkkapel in Denderhoutem – 1427 – 2012” door overschrijving van € 10 op rekening BE23844050524091 - BIC RABOBE22 van Luc POTS met vermelding “Zevenkapel”.

De uitgave is rijkelijk versierd met z/w foto’s en historische afbeeldingen.

Het boek verschijnt midden september en is enkel verkrijgbaar door in te tekenen en vooraf te betalen op hogervermelde rekening.

Het wordt GRATIS verdeeld in Denderhoutem, verzendingskosten worden extra aangerekend buiten Haaltert

De opbrengst van deze publicatie gaat integraal naar “Het Wolof-project”

in Senegal van de laatste actieve Atomse missionaris Pater Herman DE VRIENDT.

Herinneringen Kerksken 1970

Een klasfoto met meester Albert Eeman met de leerlingen van het 3de leerjaar 1970 (geboortjaar 1962). Meester Eeman was onderwijzer te Kerksken van 1944 tot 1976.

Staande v. l.n.r.: Rudi Adriaans, Mario Coppens, Patrick De Waegeneer, Chris Buyl, Peter Boeykens, Noël Van Boxstael, Hans Piro, Peter Baetens, Dirk Uyttersprot, Raf De Muyter, Johan De Block, Patrice Goessens, Peter Vijverman, Geert De Schepper, Willem Janssens, Dirk De Ryck.

Zittend v.l.n.r.: Wim Heyse, Patrick Lievens, Ludwig Van Herreweghe, Martin Quintijn, Lieven De Neve, Frank Vijverman, Eddy De Cooman, Jan Heyse.

Albert Eeman, geboren te Kerksken op 8 mei 1920 behaalde het onderwijsdiploma aan de Normaalschool te Oostakker en oefende het beroep uit in de gemeenteschool van Kerksken gedurende 30 jaar van 1946 tot 1973. Hij overleed in Brugge op 12 november 1989.

Naast een zeer actieve inbreng in het plaatselijk culturele leven was Albert Eeman vooral actief in het Davidsfonds, onder zijn impuls werd in 1970 een nieuwe bestuursploeg met jeugdige inslag gevormd. Met die ploeg was het DF Kerksken-Heldergem opnieuw gelanceerd.

Als autodidact beoefende hij de teken- en schilderkunst. Heel wat dorpsgezichten, stilleven en portretten heeft hij geboorsteld. Albert Eeman veroverde zijn plaats tussen de talrijke Vlaamse liefhebbersschilders. In 1978 behaalde hij de eerste prijs in de VTB- schilderwedstrijd 'Jaar van het dorp'.

JDK

Heldergemse farmer krijgt onverwachte hulp in Amerika

In 1920 emigreerde de in Heldergem wonende Charles Alfons Lievens naar Amerika (1). Op 30 september 1974 verscheen een artikel in 'The Blade: Toledo, Ohio' over de hulp van Duitse krijgsgevangenen bij de Amerikaanse boeren, welgeteld 30 jaar na datum!

THE BLADE: TOLEDO, OHIO, MONDAY, SEPTEMBER 30, 1974

Days When Some Of Rommel's Men Worked In Area Fields Are Recalled

By TOM QUINN
Blade Staff Writer

BLISSFIELD, Mich. — They were jaunty and full of song, and a spirit of cohesiveness was readily apparent as they emerged from a troop train in this Lenawee County community.

It was Aug. 5, 1944, and few would have guessed earlier that some members of Rommel's dreaded Afrika Korps would be marching down Blissfield's main street destined to work in tomato and sugar beet fields here.

Residents in town that Saturday morning stopped what they were doing and stared as the ranks of war prisoners marched to the Charles Lievens farm on Beamer Road, where a seven-acre camp had been readied for them.

standpoint of logistics. Blissfield's water treatment plant is only a few hundred feet away, and the River Raisin flows nearby, Mr. Lievens pointed out.

Mr. Lievens' son, Maurice, who currently manages the family farm, said the Germans worked on their farm, as well as others in the Blissfield area, performing mostly manual labor similar to what migrant laborers do now.

"They were a hard-working, industrious bunch, and, as we were to learn later, the elite of the German army," the younger Mr. Lievens said. Because of government restrictions, few photographs were taken, and almost none exist today.

Many of the captured Germans working in Blissfield that first summer had been taken

later was absolved of any guilt in the crash by an army review board, told authorities that he usually used Riga Road when returning to the camp from a sugar beet field.

However, on that day he drove along Silberhorn Highway, which parallels Riga Road.

For the most part, Blissfield residents took the prisoners of war for granted, never fearing that they would break out of their compound and seize the town.

Duane DeLoach, publisher of the Blissfield Advance, a weekly newspaper, said that there was some resentment by residents, because prisoners were fed better food than residents could buy in town.

During the war, some foods were rationed, and there were times that men in the prison

Hierna enkele interessante passages.

Wie had kunnen denken dat een aantal manschappen van Rommels Afrikakorps in Blissfield, Michigan, zou marcheren in de hoofdstraat en gaan werken in de tomatenvelden en suikerbietplantages? Ze waren opgewekt en goedgehumd van de trein gestapt in het kleine stadje Lanawee County. Die zaterdagmorgen keek de plaatselijke bevolking vol verwondering naar de manschappen op weg naar de farm van onze dorpsgenoot Charles Lievens, waar een kamp voor hen was klaargemaakt. In die periode werden ca. 6000 arbeidskrachten ingezet voor het inhalen van de oogst in Michigan en Ohio.

Door WO II waren de beschikbare arbeiders sterk uitgedund. Er werd door het bestuur van de 'War Manpower Commission' beslist 370.000 krijgsgevangenen in te zetten om die leegte op te vullen.

In 1944 en '45 werd een 500-tal krijgsgevangenen in Blissfield ingezet bij de oogst. In de lente van '44 werd het land van Charles Lievens opgeëist voor de inrichting van een kamp en dit met de onuitgesproken dreiging de farm te boycotten indien hij de medewerking zou weigeren. Hij ontving 100 USD als schadeloosstelling.

Uit logistiek standpunt was zijn farm een logische keuze. Het waterzuiveringstation en de rivier de Raisin waren vlakbij. Volgens Maurice, de zoon van Charles, die nu de farm beheert, waren de Duitsers harde werkers en zoals hij later vernam *'de elite van het Duitse leger'*.

Veel van de krijgsgevangenen die in Blissfield werkten, werden gevangen genomen tijdens de gevechten in Noord-Afrika. Ironie van het verhaal: Cecil Schmitz was tijdens WO II infanteriesoldaat in Noord-Afrika. Hij kwam achteraf te weten dat een aantal krijgsgevangenen die in Blissfield verbleven, door zijn eenheid werden ingerekend.

De farmer betaalde aan de federale regering een vergoeding van 3 USD per dag. De gevangenen ontvingen 85 cent voor hun inspanningen. Het mag gezegd, het waren niet alleen arbeiders of landbouwers, maar ook advocaten, zakenlui e.a.

Varkens verboden.

Op het einde van het seizoen werd Charles Lievens benaderd door de federale regering ten einde zijn contract te verlengen. Er werden wel voorwaarden gesteld, o.m. het verbod om nog varkens te kweken, die volgens de ambtenaren een gevaar betekenden voor de gezondheid van de gevangenen.

Lievens hield voet bij stuk en weigerde in te gaan op de gestelde voorwaarden. Het kamp op zijn farm werd opgedoekt en verplaatst naar de farm van een collega.

De farm van de familie Lievens

De ontruiming was niet zonder gevolgen. Heel veel rommel en bouwresten zorgden voor ontevredenheid.

Het tweede jaar gebeurde een tragedie: 16 krijgsgevangenen en hun bewaarder kwamen om bij een aanrijding van hun trucker met een passagierstrein.

In het algemeen namen de inwoners van het stadje de krijgsgevangenen voor lief. Ze vreesden geen ogenblik dat ze zouden ontsnappen of nadeel berokkenen aan iets of iemand.

In het weekblad *'Blissfield Advance'* schreef een verslaggever nochtans dat er soms wel wrevel was bij de inwoners, omdat de gevangenen beter eten konden kopen in het dorp dan zijzelf. Zoals hier, werden in de oorlogsjaren bepaalde

levensmiddelen gerantsoeneerd, met het gevolg dat de krijgsgevangenen bepaalde eetwaren konden aanschaffen en de inwoners niet.

Met dank aan Marie Paul Matthijs (vertaling)

Roger De Troyer

(1): zie *Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert*, nr. 4, 2008, *'Van Heldergerm naar Amerika.'*

The American Dream!?!...

Het levensverhaal van drie Haaltenaren die als landverhuizers naar de Verenigde Staten van Amerika trokken. (deel II)

In een vorige bijdrage (*Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert, nr 2, jg 32 – 2012*) schetsten we de figuren van Joseph, Gustaaf en Alexis Mertens die om economische redenen Haaltert verlieten en zich zowat een eeuw geleden vestigden in de Verenigde Staten van Amerika. In deze tweede bijdrage volgen we hun verdere levensloop en die van een aantal nazaten, een verhaal dat getuigt van de veelvuldige contacten tussen het verre Amerika en Haaltert: persoonlijke en schriftelijke contacten, uitwisseling van geschenken en van foto's. Vandaar de toepasselijke titel.

We'll Meet Again, Don't Know Where, Don't Know When...

(Vera Lynn)

Joseph, Gustaaf en Alexis Mertens weken uit tijdens dé topjaren van de Belgische trek naar Amerika: in de vooroorlogse periode 1901-1913 telde men jaarlijks gemiddeld 3.472 vertrekkers. Meer dan twee derden waren Vlamingen, grotendeels uit West- en Oost-Vlaanderen. In de voormelde periode verlieten 509 migranten Groot-Haaltert met bestemming Noord-Amerika, in de periode 1901-1923 in totaal zelfs 805 ! Dit zijn verbluffende, bijna niet te geloven aantallen. Om de historische waarheid geen geweld aan te doen, moet men het migratiesaldo berekenen: het verschil tussen de vertrekkers en zij die (om welke reden ook) terugkeerden. Dit zou ons echter te ver voeren in het kader van deze bijdrage. Toch blijven de voormelde aantallen verbazingwekkend (z.o. statistieken in *'Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert', nr. 1, jg. 32 – 2012*).

Joseph Mertens (1884-1959) en zijn jongste broer Alexis (1892-1968) arriveerden in 1911 op Ellis Island, New York, de middelste broer Gustaaf (1890-1960) in 1912. Alexis keerde terug om te trouwen in Denderleeuw-Welle en bij een tweede aankomst op Ellis Island werd hij niet ingeschreven als Mertens, maar foutief als Martens, een naam die hij de rest van zijn leven meedroeg en doorgaf aan zijn kinderen.

Laten wij nog even in Haaltert blijven voor een korte passus uit de testamenten van de ouders van de drie migranten - beide akten verleden in 1915 – toen zij reeds enkele jaren naar Amerika waren vertrokken. Vader Dominicus Mertens (1850-1915) – de stamvader in dit verhaal – en zijn vrouw Philomena Blanken (1849-1928) lieten testamentair hun ganse vermogen aan hun (in Haaltert gebleven) oudste zoon Charles Mertens (1877-1948) op last van betaling binnen de drie maanden na hun dood van 150,- frank *'aan ieder mijner drij andere zonen: Joseph, Gustaaf & Alexis, thans verblijvende in Amerika...'* De onderlijning is van ons met de opduikende vraag of *'...thans verblijvende...'* betekent of de erflaters Amerika zagen als een tijdelijke bestemming voor hun uitgeweken kinderen, de hoop koesterend op hun terugkeer. Waarschijnlijk is dit te ver gezocht: de uitgeweken zonen waren sterke en gemotiveerde mensen die net als duizenden anderen de kunst verstonden met weinig te overleven in moeilijke tijden; dat maakte van hen blijvers en zo geschiedde: zij bleven in de USA en vestigden zich kort na hun aankomst in Detroit, Michigan, toentertijd in volle expansie en het centrum in wording van de automobieliindustrie. Daar moesten zij als bekwame schrijnwerkers-timmerlieden niet lang zoeken naar werk... Dat betekent echter niet dat alles goud was dat blonk!

Aanvankelijk ging het hen in Amerika voor de wind en werd dag aan dag gebouwd aan *The American Dream* die meer en meer vorm kreeg. Dat het mettertijd materieel goed ging, blijkt bijvoorbeeld uit de behuizing. Joseph, Gustaaf en Alexis Mertens woonden in huizen die qua

Troester Street 13685, Detroit Mich.
Alexis Martens en zijn vrouw Celina Wachtelaer met hun drie kinderen (van ouder naar jonger) Gaston (Stoney), Madeleine (Lennie) en Gustaf Paul (Gus).

Woodhall Street 4304, Detroit Mich.
Joseph Mertens en zijn vrouw Mathilde Eloit met hun vijf kinderen (van ouder naar jonger) Maria, Delphine, Gustaaf, Alex en Madeleine.

ruimte en comfort, het type 'werkmanswoning' ver overtroffen. Ter illustratie, deze foto's daterend van medio de jaren '20;

Niet enkel werk en dromen stonden de Vlaamse immigranten voor ogen. Zij importeerden ook een stuk cultuur van hier. Zij vormden etnische enclaves die prat gingen op hun afkomst en waarin (zeker) de eerste generatie inwijkelingen het Nederlands – veelal hun streektaal – bleven spreken. De volgende generatie verstond nog wel de moedertaal, letterlijk 'van horen zeggen' maar spreken

en schrijven waren er doorgaans niet meer bij, tenzij in flarden. De dag van vandaag zijn de klein- en achterkleinkinderen volbloed Engelssprekende Amerikanen, hoewel... Alex Gaston Martens (°1946), kleinzoon van Alexis, heeft het nog steeds over '*tantjen*' (een vervorming van 'tante') als hij doelt op zijn groot tante Madeleine Blondeel (1890-1978). Cultuur is meer dan louter taal, ook professionele technieken, architectuur, recepten, folklore, ontspanning en sociale organisaties hadden een van oorsprong Vlaamse stempel. Zo bestaat er tot vandaag in Detroit, Mich. '*The Belgian American Association*' die zich tot doel stelt de broederschap tussen landgenoten aan te halen, sociale en culturele initiatieven aan te moedigen en het culturele erfgoed te vrijwaren. Wat ons verhaal betreft, hoeft men dit 'erfgoed' en dito wisselwerking tussen de USA en Haaltert niet zò ver te zoeken: er is in de loop der jaren heel wat Haaltertse kant opgestuurd richting USA, omgekeerd is heel wat schrijnwerkersgereedschap '*made in USA*' versleten in Haaltert en omstreken.

Contacten en wisselwerking verliepen vanzelfsprekend doorgaans via correspondentie: brieven, wenskaarten, foto's. Er werden zowat vijftig brieven uit de USA bewaard en een veelvoud aan foto's. En omgekeerd?... Ondergetekende Frans Mertens, in 2008 op familiebezoek in Rapid River, Mich. zag aangenaam verrast en met verbazing bij Marion Martens-Verschaeve (°1927) – schoondochter van Alexis Martens (1892-1968) – een grote koffer vol documenten en foto's van hier, de meeste nooit geziene foto's. Deze verzameling wordt zorgvuldig bewaard en aangevuld!

Ook de gebeurtenissen op het wereldtoneel lagen aan de basis van contacten, vooral Wereldoorlog II. Alexis Martens oudste zoon Gaston – *Stoney* – Martens (1914-1989) was soldaat in het Amerikaanse 9de leger onder bevel van generaal William Hood Simpson

Wat is Vlaamser dan de duivensport? Antwoord: de Vlaamse duivensport in de USA!... Gustaaf Mertens (1890-1960) in zijn achtertuin in Detroit, Mich. met een witte geschelpte in de hand '... die verleden jaar veel geld gevlogen heeft en dees jaar niets

Wat herinnert meer aan de schrijnwerkerij dan een 'doorslag', een metalen pin om nagels diep in hout te drijven. Een tool uit Amerika - met niet mis te verstane inscriptie 'MADE IN U.S.A.' - jarenlang gebruikt in het schrijnwerkersbedrijf Mertens te Haaltert. Echt iets doorslag-gevend!

(1888-1980) en nam in 1945 deel aan het Rijnlandoffensief. Na de vijandelijkheden kreeg hij vanuit zijn eenheid in Duitsland verlof voor familiebezoek in België en arriveerde per trein in Haaltert, voor hem vanzelfsprekend *unknown territory*. In battle-dress stapte hij een café in de Stationsstraat binnen en richtte zich met een uitgesproken Amerikaans accent tot de aanwezigen "My name is Martens...". Verwondering en stilte tot gevolg... Gelukkig was daar Maurice Elskens die Engels sprak en van de vreemde soldaat te weten kwam dat hij op zoek was naar de familie Mertens op de Bruul. Hij heeft de militair vergezeld en ter bestemming gebracht... [Met dank opgetekend uit de mond van Maurice Elskens, Houtmarkt 50, B-9450 Haaltert].Foto 6

Gaston – *Stoney* – Martens (1914-1989) als Amerikaans soldaat in 1945 op bezoek bij zijn oom Charles Mertens (1877-1948) en zijn tante Louise De Loose (1877-1958) op de Bruul te Haaltert...

... bij dezelfde gelegenheid met zijn neef Joseph – *Jef* – Mertens (1917-2004) en diens echtgenote Laura Eeckhout (1915-1996)..

Het bezoek van Stoney was zeker niet het enige in zijn soort. Einde de jaren '20 was Gustaaf Mertens (1890-1960) op bezoek geweest samen met zijn vrouw Madeleine Blondeel (1890-1978). Naarmate het overzees reizen comfortabeler werd via de luchtvaart, is Madeleine nog herhaaldelijk naar hier gereisd, de laatste maal in 1970 samen met Karen Diane Martens (°1950), kleindochter van Alexis (1892-1968).

1929, Haaltert - Bruul; (vlnr)
- Gustaaf Mertens (1890-1960) en zijn vrouw Madeleine Blondeel (1890-1978), op bezoek. Zij woonden toen in Detroit, Mich., USA. - Louise De Loose (1877-1958) en haar man Charles Mertens (1877-1948), broer van Gustaaf.

1970, Kerksken – Watervoorstraat;
Karen Diane Martens (°1950) op familiebezoek, toen woonachtig in Rapid River, Mich. USA.

Familiebezoeken en foto's waarop wij achteraf glimlachend terugkijken, mogen onze ogen niet afwenden van de dagelijkse *struggle for life*, die ook in de USA werd gevoerd. Vele wegen waren goed om te overleven, wegen die soms leidden naar de rand van de (il)legaliteit. De drooglegging in de USA legde in de jaren '20 een totaalverbod op van productie, verkoop en transport van consumptieve alcohol. Het gevolg: er ontstonden in achterkamers illegale cafés waar stiekem maar massaal werd gedronken. Alexis had bij de start van de drooglegging diverse bars en cafés!... De grootste klap kwam echter in de jaren '30: de USA en vervolgens de ganse wereldeconomie werden aangestoken door *'the great depression'*, een nooit geziene economische instorting tengevolge van een gebrek aan inzicht in macro-economische processen. Miljoenen mensen zagen de waarde van hun bezittingen wegsmelten. Ook the *Mertens-brothers* ontsnapten er niet aan. Vooral Alexis (1892-1968), die begin de jaren '30 heel wat onroerend bezit had, was een slachtoffer. In een brief aan zijn broer Charles Mertens (1877-1948), hier gebleven in Haaltert op de Bruul, schrijft hij *'... zit ik nu zoo flauw dat ik niet weet hoe er door te spelen dezen winter, zoodus Charles wil ik vragen hoe het daar zit met dat geld..'* Met 'dat geld' kan hij niet anders bedoeld hebben dan het bedrag dat zijn broer Charles hem moest betalen ingevolge het legaat van hun ouders (cfr. supra). Toch vraagt Alexis dit zonder druk of dwang: *'als het zou mogelijk zijn van wat te zenden zou het mij zeer ter hand komen. Maar als het is dat gij het daar noodig hebt in uwe zaken dan wil ik hoegenaamd niet dat gij u in verkort zet (...) maar als gij het zend doet het zoo gauw mogelijk (...). Maar denk toch nooit dat ik het daar niet betrouw, het met u te laten verre zij vandaan u betrouw ik voor alles..'* Wij weten niet welk gevolg Charles hieraan al dan niet heeft gegeven. Alleszins is deze passus tegelijk zakelijk en ontroerend én typerend voor de auteur Alexis Martens.

Crises bieden echter ook kansen: Alexis Martens (1892-1968) kocht op welke wijze ook grond in Rapid River, op het noordelijk schiereiland van de staat Michigan. En ongelooflijk

maar waar: hij stapte in de politiek en dong naar een senaatszetel voor de staat Michigan. *He came close but did not smoke the cigar...* anders gezegd, hij won de verkiezingen nipt niet. Dit illustreert niettemin dat hij meer dan één ijzer in het vuur had, zoals eerder gezegd. Steeds weer stak hij de handen uit de mouwen. Zo kocht hij in Rapid River, Mich. enkele 'cabins': houten chalets om te verhuren aan toeristen, jagers en vissers die in de wilde natuur van noordelijk Michigan een gedroomde plek vonden en vinden. Als 50-jarige begon Alexis meer chalets te bouwen, inclusief een restaurant en een motel, samen met zijn dochter Madeleine en schoonzoon Willard – *Bill* – Salley. Ook de tweede broer Gustaaf Mertens (1890-1960) en zijn vrouw Madeleine Blondeel (1890-1978) verhuisden van Detroit naar Rapid River, Mich. om te helpen aan de nieuwe site, *the Sall-Mar Resort*.

Het levenswerk van Alexis Martens (1892-1968), *the Sall-Mar Resort* in Rapid River, Mich. dat hij uitbouwde samen met enkele andere familieleden.

Gustaaf Mertens (1890-1960) in Rapid River, Mich. naast het huis dat hij zelf bouwde. Let op de afwerking die duidelijk getuigt van vakmanschap.

Ondertussen verbleef Joseph Mertens (1884-1959) – de oudste van de emigranten - met zijn gezin in Detroit, Mich. Over hem en zijn nazaten hebben wij geen volledige gegevens. Joseph, zijn vrouw Mathilde en hun vijf kinderen zijn ondertussen allen overleden. Pogingen om op het spoor van hun nazaten te komen, kenden totnogtoe weinig succes. Naar verluidt leven sommigen verspreid over de Amerikaanse staten California, Utah, en wie weet waar nog op het onmetelijke Noord-Amerikaanse continent!?

1962 – Clermont, Florida (vlnr);

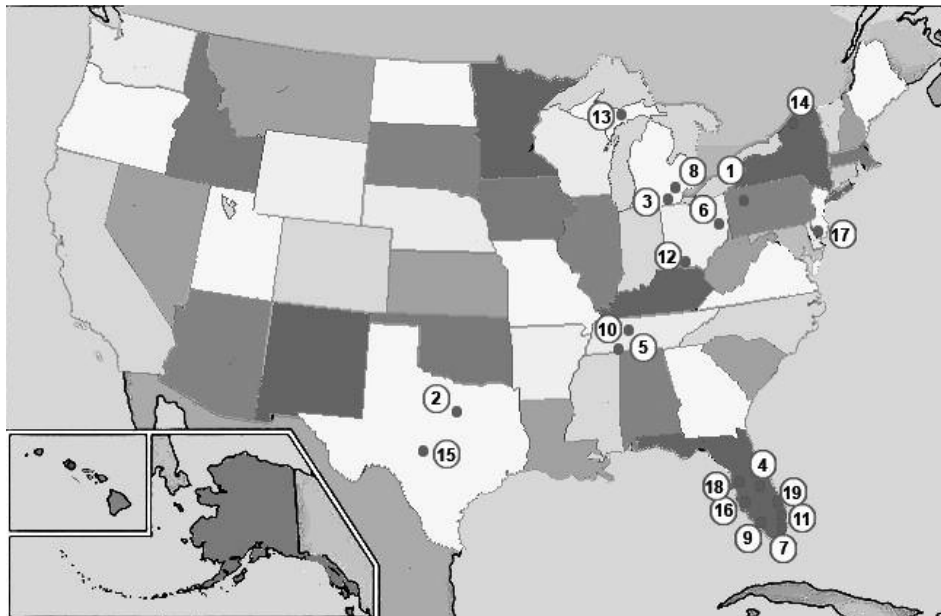
(1) Sharon Martens (°1942), dochter van (3) – (2) Alexis Martens (1892-1968), echtgenoot van (4) – (3) Gaston – Stoney – Martens (1914-1989), zoon van (2) en (4) – (4) Celina Wachtelaer (1892-1969), echtgenote van (2) – (5) Marlene Martens (°1940), dochter van (3) – (6) Madeleine Blondeel (1890-1978), schoonzus van (2) en weduwe van Gustaaf Mertens (1890-1960).

Alexis leunt tegen zijn laatste wagen, een Mercury – 'the big S model' - gebouwd door de Ford Motor Cy.

Medio de jaren '30 – Detroit, Mich.
Joseph Mertens (1884-1959) en zijn drie jongste
kinderen die in de USA zijn geboren (vlnr)
Madeleine, Alexis en Gustaaf.

Het nagenoeg onnaspeurbare van de klein- en achterkleinkinderen van Joseph Mertens, illustreert het ver-van-mekaar-leven in de USA. Dit heeft natuurlijk te maken met de grote fysieke afstanden, maar ook met een navenante Amerikaanse ingesteldheid. Alex Gaston Martens (°1946) vertelde dit treffend bij een recent bezoek in België. “Als men mij vraagt”, zei hij, “vanwaar ik ben, wat moet ik dan antwoorden? I have no hometown!... Geboren in Mount Clemens, Mich. vervolgens met de ouders verhuisd naar Detroit, Mich., dan naar Rapid River, Mich., dan naar Florida... een staat waarin ik ook al ben verhuisd: vandaag woon ik in St.-Petersburg, aan de Golf van Mexico. So what?”

1. Brownsville, Pens.
2. Dallas, Texas
3. Detroit, Mich.
4. Hollywood, Flor.
5. Kingston Springs, Tenn.
6. Martins Ferry, Ohio
7. Miami, Flor.
8. Mount Clemens, Mich.
9. Naples, Flor.
10. Nashville, Tenn.
11. North Miami, Flor.
12. Portsmouth, Ohio
13. Rapid River, Mich.
14. Rhinebeck, NY.
15. San Antonio, Texas
16. Sarasota, Flor.
17. Summit, N.Jersey
18. St.-Petersburg, Flor.
19. Wellington, Flor.

Ter illustratie: situering van steden waar familieleden en verwanten wonen of gewoond hebben. Onvolledige opgave, daar het spoor van sommige nazaten bijster is.

Afstand en honkvastheid zijn inderdaad relatieve begrippen in een eenwordende wereld met veel transportmogelijkheden. Dat maakt ook de afstand van hier naar de USA kort voor familieleden die hier wel vrij 'honkvast' leven.

2008 – Rapid River, Mich.: Guests from Flanders... (vlnr – VL=Vlaming);
 (1) Meredith Gregory, achterkleindochter van Alexis Martens (1892-1968) – (2) Frans Mertens (°1949, VL), kleinzoon van Charles Mertens (1877-1948) – (3) Janet Marie Martens (°1957), kleindochter van Alexis Martens (1892-1968) – (4) Karen Diane Martens (°1950), kleindochter van Alexis Martens (1892-1968) – (5) Robert Steppe (°1956, VL), echtgenoot van (7) – (6) Lois Salley (°1944), kleindochter van Alexis Martens (1892-1968) – (7) Godelieve Mertens (°1958, VL), kleindochter van Charles Mertens (1877-1948) – (8) Lutgarde Vernailen (°1950, VL), echtgenote van (2).

2006 – Kerksken, Watervoorstraat.
 Alex Gaston Martens (°1946) – links – op bezoek bij nonkel Staaf (Mertens/ 1919-2010) en tante Adrienne (Van den Stockt/ °1923), beiden geboeid luisterend naar het Amerikaanse wedervaren.

Met deze laatste beelden hebben we een grote sprong gemaakt in de tijd. Laten wij nog even terugkeren naar medio de vorige eeuw;

Joseph Mertens overleed op zondag 29 maart 1959 in Detroit, Mich. waar hij het grootste deel van zijn leven had doorgebracht. Hij was 75 jaar en liet vijf kinderen en elf kleinkinderen na. Gustaaf Mertens overleed kinderloos op donderdag 22 september 1960 in Rapid River, Mich. Hij was 70 jaar.

Alexis Martens overleed op dinsdag 29 oktober 1968 in Rapid River, Mich. waar hij de laatste 25 jaar van zijn leven had doorgebracht. Hij was 76 jaar en liet drie kinderen, veertien kleinkinderen en vijf achterkleinkinderen na.

Het levensverhaal van Joseph, Gustaaf en Alexis is niet uniek. Het is het verhaal van miljoenen, op zoek naar een beter bestaan. Toch bevat het – net als elk soortgelijk verhaal – ook vele

Een merkwaardig beeld op het kerkhof van Rapid River, Mich.: twee zerken in hetzelfde perk, van twee broers met verschillende familienamen: Zij rusten er naast hun echtgenoten.

unieke en persoonlijke elementen: Madeleine, de dochter van Alexis Martens (1892-1968) schreef jaren na het overlijden van haar vader, aan haar neef Joseph – Jef - Mertens (1917-2004) in Haaltert...

I WANT TO TELL YOU SOMETHING ABOUT THE NIGHT MY FATHER DIED. YOUR FATHER'S NAME, HE CALLED TWICE. JUST AS THOUGH IT WAS "CHARLES" WHO WAS NEAR. THAT NAME WAS THE LAST HE SAID. AND I THINK OF THAT TOO, VERY OFTEN.

Waar een mens ook terecht komt op zijn zoektocht naar geluk, de ingewortelde familie-atavismen draagt hij mee tot in de dood.

Frans Mertens, Veldstraat 154, B-9470 Denderleeuw – frans.mertens10@telenet.be
Luc Mertens, Leo de Bethunelaan 125/ 5, B-9300 Aalst – luc.lm.mertens@skynet.be
... achterkleinzonen van stamvader Dominicus Mertens (1850-1915).

'THE BEAT GOES ON !...'

(Sonny Bono)

De geschiedenisklok tikt! Elke seconde schrijven wij geschiedenis. Aldus lopen ook onze levensverhalen door. Hoe kijken de huidige generaties Mertens/ Martens op hun voorouders? Boeit hen de familiegeschiedenis? Vinden zij het de moeite om de 'overzeese relaties' te kennen en verder contacten te onderhouden en dit alles door te geven aan volgende generaties? Vele vragen! Waarom laten wij hen zelf niet aan het woord om een eigen antwoord te geven? Stof voor een vervolg op 'The American Dream' ? ... Het woord is aan de jongeren. Give them the stand, both abroad and native. We are sure, they will not let us down, cause... 'the beat goes on'!

Kris-kras door 'Treijen' (2)

In Mededelingen Heemkundige Kring, nr. 4, 2011 verscheen een eerste bijdrage over de bewoners en hun bijnamen. Hierna het vervolg van de 'wandeling'

Ninovestraat

'Bollens Bakker' en 'Loevers Witten' woonden met de neuzen op de sporen. De 'Witten', bier-uitzetter, zorgde met paard en kar voor de pintjes en zijn zoon was zijn levende reclame. 'Bollens Bakker' deed zijn ronde met de hondenkar.

'Spreitjes Anzjel', runde niet alleen het gezellige café, maar ook 'de zaal van Spreitjes'. Menig toneeldrama en blijspel werd hier op de planken gebracht. Hoeveel jonge mannen hebben hier op de dansvloer hun liefde niet gevonden?

'Zjang van de stoeche' was de vriendelijke 'Trejenaar' die 'denijzerenweg' delegeerde en zelfs treinen liet wachten op telaarcomers. Met je kapotte fiets kon je steeds terecht bij 'Soeiken de velomouker' geboor van 'Bolle Marieken' en 'Piëke Schoupe'.

Tussen de boerderij van 'Mandeirens Dikken' en de 'Prietjes' huiscen 'Tontjes Zjang en Tontjes Witten'. In het venstertje van zijn voordeur hing 'Krolle Stant' vriendelijk te zijn. 'Fil de Kliejermouker' zorgde met de plechtige communie voor onze 'stropbroek'.

'Doren' de vader van 'Dizjeken' voerman van de enorme 'oesjen' (mallejans) met de aan kettingen bengelende boomstammen was één van de supermannen onzer kinderjaren. Twee dampende Brabantse paarden trokken het slingerende gevaarte naar de zagerij van 'Riekes Remong'.

Het devies van 'Grooëze Stinne' was voor "elk wat wils". In haar ruime winkel had ze twee toonbanken. Toog rechts: kleding voor het ganse gezin, toog links: alles voor tafeltje-dek-je.

Haar naaste buur 'Polleken de Bieënaver' bracht dertien kinderen groot. Iedereen in het gezin had zijn taak. Op haar ongeluksdag liet 'Titinneken' bij het tafeldekken de vijftien teljoren stukvallen. De winkel van 'Grooëze Stinne' beschikte maar over één dozijn borden, dus spande 'Polleken' het paard voor de tilbury en reed naar Aalst om twee dozijn teljoren.

Iedere morgen werd de goegemeente in alle vroegte gewekt door de denderende hondenkarren geladen met rammelende melkkannen en vloekende boerenknechten op weg naar de melkerij in de Ninovestraat.

Voor de besten jenever moest men bij 'Smutter Remi' zijn, bij iedere fles hoorde gratis een filosofisch betoog.

Diepestraat

De 'roet', de 'bariejelen' en de 'roethouzjokes' hoorden bij het dagelijks leven van de 'Treijenaren'. De trein bracht hen de wereld dichterbij maar kende tevens een bloedige geschiedenis. Menig mens, dier en voertuig kwam onder de treinwielen terecht.

Het 'Diepestretjen' heeft zijn ontstaan te danken aan de bouw van 'den ijzeren weg'. Het was een min of meer breed uitgevallen, modderig elleboogwegel langs de 'roet' met een rij lage huisjes bewoond door een hechte gemeenschap van eenvoudige mensen. Ze hadden hun gemeenschappelijke waterput en hun winkeltje waar het zwijgzame 'Filleken van Misj' het

petroleumkannetje, de olie en azijnflessen van de klanten vulde en de pekelharing uit het houten vaatje diepte en in een 'gazel' wikkelde.

Hun konijntjes werden vakkundig geslacht door de 'Witten van Kobelies', poelier en marktkramer.

De afsluiting langs de 'roet' vond er zijn bestemming en droeg de was van 'Legarkens Lieten' en 'Natte', van hun kreupele zoon 'de Krik' en ook, als zijn kater niet te groot was, de dagelijks netjes uitgespoelde pispot van 'Zat Lowieken'.

'Puitens Dieken' en 'Meniër' dirigerden het straatje.

Aan het andere eind, bij de versmalling van het straatje, woonden in de vier rijhuisjes 'Mintjen Olieslagers', 'Lange Lowies', 'Kosters Peken' en 'Naren'.

Driesstraat en Dries

Waar de Driesstraat de Ninovestraat dwarst om Krakeelstraat te worden kwam het meeste lawaai uit het café van 'de Zwette Sjampetter' op de hoek van de Driesstraat. Anno 1945 was het de favoriete 'pub' van onze Engelse bevrijders. Met Driekonin- gen moest 'Stokkes Berken', uitgedost als 'proper janet', doortastend bevrijd worden uit de begerige handen van een potige, Schotse sergeant.

Het pachthof van 'Fienens Soeie en Finneken' op de andere hoek was de mooie erfenis van 'Neken' en 'Finneken Fluit', die er een sompteuze villa lieten bouwen. Hun schoonzoon 'de Stalen Muur', tegellegger van beroep, met kreupele vloeren als handelsmerk.

In de Driesstraat snoeide 'Casseken de Coiffeur' duchtig onze kwajongensharen en spaarde alleen een flinke bles als hulpje voor de berispende meester. Zijn goeie gebuur, de 'ouermar- chang', werd 'oorlogssjampetter' wat hem bijna het leven kostte bij de bevrijding.

'Mouzejewinkelsoeëe' en zijn 'Finne' waren alom gekend voor hun lekkere, Hollandse kaas die de 'Jonge Mousj' behendig sneed met het kaasmes omwikkeld met boterpapier.

'Fong de Joeper' en 'Sjalekes Peken' vormden het buurtschap van 'Tontjes Tist'.

Wie in de winter het aantal vorstweken was vergeten kon steeds terecht bij 'Pachters Vos', beroemd kaatser en 'koereur', zijn devies: bij vriesweer doe je geen hemd uit, je trekt er een aan!

Den Driesvijver was ooit het uitgelezen speelterrein van onze kindertijd. 'Ploegers Cyriel' was er kampioen in het stekelbaarsjes vangen.

'Slaggers Frans' waardige zoon van 'Bien', wandelende winkelier met een handkar- retje, deed aan huisbezoek. Toen zijn egaa 'Netteken', in haar vinger sneed nam hij haar mee op ronde als levende reclame voor zijn zeer scherpe 'petattermeskes'.

Krakeelstraat

In het winkeltje op de hoek van de Krakeelstraat regeerde 'Mettens Marie'. Ze wantrouwde haar jonge klanten met hun neuzen amper boven de getraliede toog, en etaleerde het kostba- re snoepgoed dan ook op het bovenste schap. Wie Marie het meest aantal keren het laddertje op kreeg was de held van de speelplaats.

Op de andere hoek woonde 'Slep Marie', eenzaam in het kleine scherpe huisje dat tegen de kuiperij van 'Kuipers Remon' aanleunde.

In de grote poort met den hobbelige aarden vloer verkochten 'Vossen Bakker' en 'Bakkers Alice' hun alom geprezen masteluin. Nooit opende Alice de grote, glazen bokaal met de lekkere karamellen, die ging enkel open als de gelukzak bediend werd door de gulle 'Bakker Vos'.

De Café van 'Dikke Hortense' floreerde dank zij haar beroemde dochter/zoon: Elvier/Willy, een wereldkampioene wielrenster, omgebouwd tot een minder geslaagde coureur. Haar naastgebuur 'de Zwijs' was tevens haar beste klant..

Het lekkerste 'potje kaat' kocht men in het winkeltje van 'Adlineken'. De snotneus die een uurtje aan het houten 'ijsmachieetje' ging zwengelen kreeg een 'galet' of 'ne cornet' gratis maar zonder het scheutje grenadine.

En dan 'cinema Rubens' ! Het oord waar het cinefiële in ons wakker werd, waar we op de harde klapbanken, veilig in het duister, een eerste kalverkus uitprobeerden. Ieder week werd reikhalzend uitgekeken naar de affiche van de 'gepunaisde' filmfoto's voor de venster van 'Jef en Leineken van de cinema'.

Het laatste winkeltje van de Krakeelstraat behoorde aan de vrome weduwe 'Millemarie' en haar dochter Delphine die samen niet alleen voor de winkel, maar ook voor het kapelletje zorgden.

Naast de herenwoning van 'Siskes Flip' en zijn 'Dilleken' en het rijhuisje van 'Bakkers Trezeken' werd op zondag druk 'gevogelpikt' in het wielrennerscafé van 'Legarkes'.

De Krakeelstraat vond zijn einde aan de 'wieltsjesbareel' en het café van 'de Loever' .

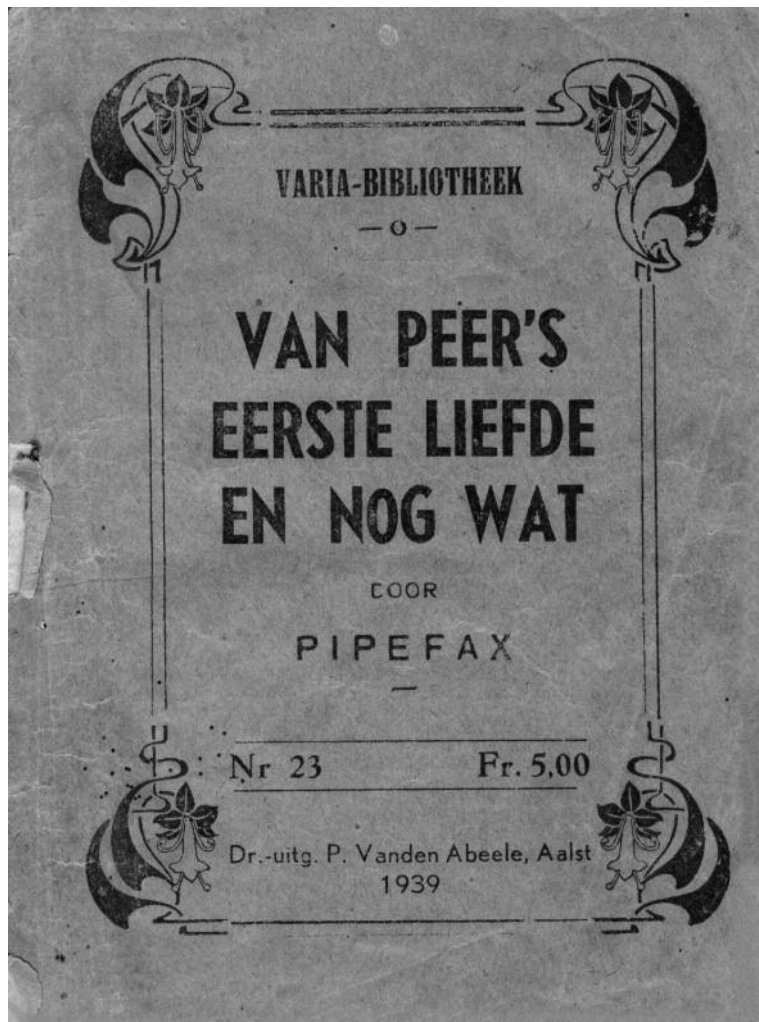
Op het 'stoocheplojen' kon je terecht voor een 'sjiek' of 'roltoebak' in het 'gazzetwinkeltje' van "Noeëken Mosterd' met zijn vervaarlijke krulmoustache en voor een laatste pint in het cafeetje van 'Dekes Marieken'. In het laatste huisje van Treien filosofeerde 'Jef Beton' de volbloed zoon van 'Luie Pol'.

En 'Oiljtert' ... tja ... dat was voorbij het 'vroëersstretjen'

Willy De Vos

PIPEFAX – alias PETRUS VAN DEN ABEELE

Denderhoutem, 29-6-1884 - Anderlecht, 22-7-1953
Daensistische drukker-uitgever.

Mijn verbazing was groot toen mij via het “*Het Oud Atom's Fotoarchief*” (okrAtom) een originele uitgave uit 1939 werd aangeboden van “*VAN PEER'S EERSTE LIEFDE EN NOG WAT*”, een 18 blz tellend boekje uit de Varia-bibliotheek geschreven door ene PIPEFAX en uitgegeven en gedrukt door P. Vanden Abeele in Aalst.

Op de binnenkant van de achterflap wordt het verschijnen “binnen een paar maand van een “raar lang en smal boek” met de naam van “*PEER KLOK*” aangekondigd dat 30 fr zal kosten.

“Raar” dekt de lading want, zeg nu zelf, veel boekjes met een formaat van 11,5 cm op 30 cm zijn er niet. De toenmalige grote papier-schaarste was daar zeker niet vreemd aan.

Zelf koester ik de kopij van een “*PEER KLOK*” uit de Koninklijke Bibliotheek¹ omdat het een van de weinige publicaties is waarin het dagelijkse leven in Atom² op het einde van de 19de eeuw, gezien door de ogen van een (kwa-) jongen wordt beschreven: echt voer voor hen die interesse hebben voor lokale geschiedenis.

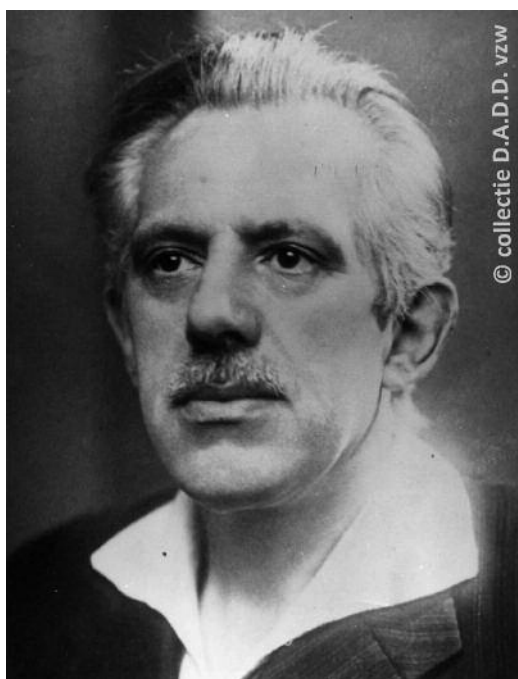
Tijd dus ook om even stil te staan bij deze PIPEFAX en te kijken wie er onder dit pseudoniem schuil ging.

Pipefax, alias Petrus (Pièje) Van den Abeele was de zoon van Franciscus Van den Abeele en van Mathilde Beirens. Zijn ouders, die een kleine boerderij hadden op de wijk Borrekent – aan de hoek waar Benedenste en Bovenste Borrekent elkaar raken naast het baantje dat de doorsteek maakt richting Dries -, kregen negen kinderen waarvan vijf in leven bleven. Zijn moeder sukkelde met haar gezondheid en Petrus moest als oudste kind vaak meehelpen of op zijn kleinere broers en zusjes passen. Toen hij vijftien was, begon hij secundair onderwijs aan het Koninklijk Atheneum van Ninove. Maar hij kon wegens zijn vrijzinnigheid en zijn opleiding in een staatschool geen geschikte baan vinden. Hij werkte daarom een tijdlang op de boerderij van zijn ouders.

Al vroeg leerde hij de daensistische beweging kennen. Zijn vader was een overtuigd daensist en lezer van Klokke Roeland. En in Denderhoutem was de daensistische voorman Alois De Backer alom gekend.

Petrus Van den Abeele

Albert Van Den Bruele

Omstreeks 1904 kwam hij in contact met Albert Van den Bruele. Samen leerden ze de drukkersstiel bij Karel Weckers³ in de Van der Borghstraat in Koekelberg. Ze logeerden in Brussel bij de zuster van Weckers en later bij de zuster van priester Fonteyne⁴. Ze werkten er mee aan *“De Nieuwe Tijd”*, een weekblad dat vanaf oktober 1908 door priester Florimond Fonteyne (die in Brugge de rol speelde van wat Daens was in Aalst.) werd uitgegeven en dat bij Karel Weckers werd gedrukt.

Zo begon Petrus Van den Abeele aan zijn carrière als drukker-uitgever en vervoegde zich als dusdanig bij de groep van de daensistische pers met Pieter Daens, Jean-Baptist De Boitselier (die te Ninove tijdelijk Frans Sterck verving als drukker-uitgever van Klokke Roeland), Frans Sterck zelf (de eerste secretaris van de Christene Volkspartij), zijn opvolger Petrus Van Schuylenbergh (die na enkele jaren zou overstappen naar de Katholieke Partij) en – uiteraard – Albert Van den Bruele, Pieter Daens’ schoonzoon die wegens de nasleep van het activisme en de erop volgende repressie definitief uit de beweging verdween⁵.

In Ninove was Van den Abeele intussen met een eigen drukkerijtje begonnen. Hij drukte er vanaf eind 1906 het weekblad *“De Vrije Klok”*, dat in 1905 door Frans Lambrecht was gesticht. Enkele maanden later begon hij met een drukkerij *‘Van den Abeele & Van den Bruele’* en gebruikte hiervoor het materiaal dat door vader Van den Bruele voor zijn zoon was gekocht. Maar de samenwerking was financieel niet renderend.

In 1909 vestigde hij zich in Ninove – waar hij voortaan ook zou wonen – als drukker van *“De Vrije Klok”* en als boekhandelaar, achtereenvolgens op de Graanmarkt, aan de Peperstraat en de Despauteerstraat als eigenaar van een *‘Drukkerij, Papier- en Boekhandel’*. Hij werd drukker en uitgever van o.m. *“De Gazet van Ninove. Onpartijdig Vlaamschgezind Maandblad”* (1912-1914).

Van den Bruele, die vanaf 1909 werkte in de drukkerij van Pieter Daens in Aalst, bleef Van den Abeele nog een tijdje helpen om De Vrije Klok en van 1910 ook het weekblad *“De Volkseeuw”* van priester Florimond Fonteyne uit te geven.

In de daensistische beweging behoorde Vanden Abeele tot de radicale, plancquaartistische vleugel. In de streek van Ninove vormde zich rond hem een kleine vrijzinnige kern die aan de daensisten electorale steun gaf. Maar hij speelde geen eersterangsrol in de politieke arena. Een goed spreker was hij niet en velen zagen in hem als vrijzinnige geen representatieve figuur.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwam hij een tijdje in de gevangenis, omdat hij spotliederen over de Duitse keizer had gedrukt⁶. Vrouwen zongen die liederen in het openbaar, verder gearresteerd en verklikten Van den Abeele die zijn drukkerijmateriaal moest inleveren bij de Duitse overheid en werd opgesloten in de gevangenis van Geraardsbergen. Maar advocaat Hector Plancquaert zorgde ervoor dat hij weer vrijkwam⁷.

In 1917 stapte Van den Abeele, in het spoor van Plancquaert, in het activisme. Hij werd drukker van *“De Nieuwe Tijd, Vlaamschgezind blad voor het Denderland”*, dat verscheen van 15 juli 1917 tot 19 oktober 1918 en dat gedrukt werd op papier dat geleverd werd door de Duitse Centrale van Brussel. Het blad verdedigde Vlaams-radicalen en activistische standpunten, maar was niet Duitsgezind.

DRUKKERIJ-UITGEVERIJ
P. Vanden Abeele-Vanden Bruele
DENDERLEEUEW

Met inzicht de kosten van uitgave, alsook de bestellingskosten, te verminderen, hebben wij besloten het werk

“VIJF JAAR ZEGEN” ;

van BERT VAN DEN BRUELE, dat voor enkele weken geschorscht werd te laten verschijnen als bijvoegsel van het onpartijdig en onafhankelijk weekblad

“DE SNUFFELAAR” ;

dat over de Post aan de abonneuten zal toegezonden worden.

De abonnementsprijs van dit blad is

per jaar	20 fr.
per 6 maand	11 fr.
per 3 maand	6 fr.

Losse nummers (bij de dagbladverkoopers) 0,50 fr.

REKLAMEN en AANKONDIGINGEN worden in 't blad opgenomen aan volgend tarief :

Grootte 8 x 3 cm.	éénmaal 5 fr. verder 0,50 fr. per keer.
„ 8 x 6 of 16 x 3	„ 7,50 fr. verder 0,75 fr. per keer.
„ 8 x 9 cm.	„ 10 fr. verder 1 fr. per keer.
„ 8 x 12 of 16 x 6	„ 12,50 fr. verder 1,25 fr. per keer.
„ 8 x 15 cm.	„ 15 fr. verder 1,50 fr. per keer.
„ 8 x 18 of 16 x 9	„ 17,50 fr. verder 1,75 fr. p. keer.
„ 8 x 21 cm.	„ 20 fr. verder 2 fr. per keer.
„ 8 x 24 of 16 x 12	„ 22,50 fr. verder 2,25 fr. p. keer.

Benevens deelname aan den kostelozen **TOMBOLA**, te houden op het einde van het werk **“VIJF JAAR ZEGEN”** bekomen de abonneuten een boekwerk eener minimumwaarde van 2 fr.

DE UITGEVER,
P. VANDEN ABEELE.

Na de oorlog bleef Van den Abeele actief in de sociale beweging. Hij steunde de werking en het pluralisme van het Vlaamsche Front. Hij verzette zich evenwel tegen de integratie van de daensistische beweging in het Vlaams-nationalisme. Toen een deel van de Vlaamse beweging een rechtse koers ging varen, steunde hij de Vlaamsch-Nationale Democratische Partij van Karel Leopold Van Opdenbosch en Hector Plancquaert tegen het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV). Hij drukte omstreeks 1933 ook communistische blaadjes zoals *De anti-fascist*.

Wegens persoonlijke tegenslagen verhuisde hij in 1931 naar Schaarbeek. Hij probeerde in 1933 zijn drukkerij en boekhandel te heropenen in Denderleeuw in de Albrecht Rodenbachstraat. In die periode gaf hij ook

“De Snuffelaar - een onpartijdig en onafhankelijk weekblad” uit evenals het boek *“Vijf Jaar Zegen”*, een autobiografische roman van zijn vriend Bert Van den Bruele. Van den Abeele was strijdend daensist en vlaamsgezind. Een tijdlang vertegenwoordigde hij de daensisten in het Armenbestuur van Ninove, waar hij tijdens de gemeenteraadsverkiezingen ook als daensistische kandidaat fungeerde⁸. Later vestigde hij zich in 1938 definitief in Aalst, eerst in de Sint-Janstraat en later in de Alfred Nichelsstraat.

In de drukkerij Van den Abeele werden in de loop van de jaren vele daensistische boeken en brochures gedrukt; dikwijls zonder winst of gratis. Zo bv. een korte biografie van *“Pieter Daens”* door Stijn Storms (pseudoniem van Karel Lodewijk Van Opdenbosch) en in 1944 een herdruk van *“Jan Vleminx”* door Hector Plancquaert, *‘uit waardeering en erkentelijkheid van den uitgever voor den schrijver’*.

Zelf was Van den Abeele een goed journalist en verteller. Hij had een schrandere geest en was een moedig man, die veel persoonlijke tegenslagen te overwinnen had. Redenaarstalent bezat hij niet maar als schrijver van dagbladartikels en van volkse verhalen had hij een stevige reputatie.

In 1939 begon Van den Abeele met de *‘Varia-bibliotheek’*, waarin elk jaar een twintigtal korte romans verschenen (bv. Veria's Liefde door Léonce du Castillon).

In het nummer 23 uit 1939 is er een voorpublicatie van enkele verhaaltjes van PEER KLOK welke hij schreef onder het pseudoniem PIPEPAX. Zij zouden enkele maanden later gebundeld en aangevuld met extra verhalen in boekvorm verschijnen als het eerste deel van *“PEER KLOK”*¹⁰. Het boekje zit vol autobiografische elementen: de schrijver vertelt erin over zijn kinderjaren¹¹ in zijn Denderhoutem (in de trant van De Witte van Ernest Claes), over zijn democratische strijd samen met Bert Blok, alias Albert Van den Bruele, over de financiële moeilijkheden om als drukker het hoofd boven water te houden, en over zijn conflicten met

Duitsers en rechtse Vlaams-nationalisten: zoals eeder gezegd echt voer voor zij die interesse hebben voor lokale geschiedenis. Wiens interesse wordt er niet gewekt door namen als *Den Dikken van Lievens*, *Kamiel den Heeten*, *Meester's Mien*, *Tistje Rat*, *bij Delens*, *Bij Dissekens*, *Vientjes Pee*, *Kantebiënens Tist...* en wie wil er hun verhaal niet lezen?

Vanaf 1945 gaf hij in de '*Picknick-reeks*'¹² om de veertien dagen een liefdesverhaal uit. Door de oorlog, de levensduurte en de paperschaarste zijn die boekjes zo goedkoop mogelijk gehouden. De drukletters waren bovendien niet meer in goede staat, omdat ze enkele maanden onder de grond verstopt waren geweest voor de Duitsers.

Op 7 juni 1912 trouwde Van den Abeele met Camilla Van den Bruele (1884-1962), een nicht van zijn vriend Albert. Ze hadden twee dochters: Judith en Agnes. Hij overleed schielijk in Anderlecht op 27 juli 1953 tijdens de tramreis op weg naar een van zijn in Brussel wonende kinderen.

Luc Pots

¹ KBR - IV 20849 B

² *Haast niemand uit de streek – en zeker niet de inwoners van Denderhoutem – gebruikt de officiële gemeentenaam maar heeft het stevast over Atom Weckers zou later de bekendste daensistische drukker worden van Boom.*

³ *Hij werd tot priester gewijd op 20 september 1879, werd onderpastoor in Turnhout op 1 maart 1880 en deken-pastoor van 22 april 1895 tot 1 mei 1921.*

Hij was de promotor van de Katholieke Volksbond in Turnhout, waarj het merendeel van de arbeiders bij aangesloten was en die door de behoudsgezinden vaak ongenadig werd tegengewerkt. Mee door zijn actie bleef de eenheid onder de katholieken in Turnhout grotendeels bewaard (er kwam geen daensistische partij) en kwamen de socialisten er niet van de grond vóór 1914.

Frans Van Campenhout in Daens Vandaag, XVII (1993), 2, blz. 7-10;

Gert Van Overloop in Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, 1998, blz. 189-190.

⁵ VERDOODT Frans-Jos – *Het Daensisme in het arrondissement Aalst – 1974 – p.53.*

In 1916 trad hij in het activisme en werd samen met Planquaert lid van de Raad van Vlaanderen waarvoor beiden na de oorlog de doodstraf zouden krijgen. Na de wapenstilstand wilde hij in vrijwillige ballingschap gaan naar Nederland maar kreeg uiteindelijk een paspoort van de Duitsers voor Bad Salzungen. Later verhuisde hij naar Terneuzen waar hij overleed op 4.10.1943 na een ononderbroken ballingschap van 25 jaar.

Aan zijn afscheid van Vlaanderen heeft Van den Abeele later in zijn Vijfjaar zegen bijzonder ontroerende bladzijden gewijd.

⁶ *Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg Van den Abeele schadevergoeding van de Bormscommissie (Wetgevende Kamers. Vragen en Antwoorden. Kamer der Volksvertegenwoordigers: 3 mei 1945, blz. 293-307). Daardoor raakte hij bij de Bevrijding voor korte tijd in problemen.*

⁷ *Petrus, die dankzij Planquaert spoedig vrijkwam, mocht zijn advocaat pas dertig jaar later "betalen": in 1944 herdrukte hij voor eigen rekening diens Jan Vleminx.*

⁸ VERDOODT Frans-Jos – *Het Daensisme in het arrondissement Aalst – 1974 – p.54.*

⁹ *Hij heeft altijd nauwe vriendschapsbanden onderhouden met Hector Planquaert. Vergeten wij ook niet dat advocaat Planquaert hem tijdens de eerste Wereldoorlog wist vrij te pleiten uit de handen van de Duitse bezetter!*

¹⁰ *Dit verhaal werd in twee afleveringen gepubliceerd (achttien en vijftien dichtbedrukte bladzijden). Fragmenten van het eerste deel verschenen al vroeger op de binnenkaft en op de eerste of laatste bladzijden van romans uit de Varia-bibliotheek, en in het boekje "Van Peer's eerste liefde (of Het Mestpoelwaterbad) en nog wat", 18 blz.*

Enige informatie in o.m.: Hilaire Liebaut, Repertorium van de pers in het arrondissement Aalst 1840-1914, Leuven/Parijs, 1967;

Frans-Jos Verdoodt, Het daensisme in het arrondissement aalst, Dendermonde, 1975

¹¹ *In het eerste deel van PEER KLOK werden 11 afzonderlijke verhaaltjes gepubliceerd: "Het braaf en deugdzaam Peerke", "Peerke in den bundel stro", "De Slag der Borrekentmeerschen" (integraal gepubliceerd in het 3de nummer van het Mededelingenblad van de Heemkundige Kring Haaltert – jaargang 1993), "Het muziekfeest", "Peerke naar de markt", "Peerke to-vert", "Kantebiënens Tist in zijnen blooten", "Peerke in den zak", "Vleesch op tafel", "Peerkes eerste liefde of Het mestpoel-waterbad", "Peer Klok en Bert Klok".*

¹² *In de Picknick-reeks verschenen enkele boekjes van Rik van Sliers. Dat was het pseudoniem van Henri Scholliers, de man van Vanden Abeeles dochter Agnes. Scholliers werkte toen op de redactie van Het Laatste Nieuws en schreef tussenin enkele vrijblijvende verhaaltjes.*

Herinneringen Hoogstraat Haaltert

Een gezellig onderonsje van enkele bewoners van de Hoogstraat.

Een prentkaart van ca. 1910 toont de 'Estaminet Van Ghijseghem' gehouden door Maria Hunninck, weduwe van Desidereus Van Ghijseghem. Zij kreeg 13 kinderen van wie er vijf overleden in hun eerste levensjaar.

Na de dood van haar echtgenoot in 1903 hield zij het nog vol tot ca. 1920. Haar zoon, Domien Jozef, huisschilder huwde Philomena Paelinck, de dochter van de Haaltertse stationchef.

Uit dit huwelijk werd op 19 november 1920 Karel geboren, beter gekend als Guido Karels, musicus, orkestleider van het Melodia-dansorkest en stichter van de populaire Troubadourgezellen, die in de jaren 50 enorm succes oogstten in onze regio.

Zij waren het, die samen met het Vreda-cabaret, Haaltert op de kaart gezet hebben.

Naast het estaminet woonde Emiel Redant, naast hem de ongehuwde zus Mieke Redant en verder drukker Alfons Redant.

De opname met keuvelende burens dateert van ca. 1930. De herberg is reeds getransformeerd in een verfwinkel.

v.l.n.r.: Albert Redant, latere directeur van de Gemeenteschool, naast hem Emiel Redant, wiens zonen Alfons en Jozef 'Meubelen Redant' opgericht hebben. De derde persoon noemde men 'Petj baron'. Deze 'adellijke' naam kreeg hij omdat hij een onbezorgd leventje leidde. De 4de persoon is De Rouck, hij woonde rechts van de winkel. Jan Schockaert zit op de dorpel en als laatste herkennen wij Jozef Van Gijsegheem.

WdL

Gezinnen en personen te Appelterre-Eichem (1796 - begin 20e eeuw)

In 2007 verscheen een publicatie "Gezinsreconstructie van Ninove (1796 - 1905)", samengesteld door Borighem Guy. Vijf jaar later wordt door dezelfde auteur een nieuwe publicatie gefinaliseerd over de gezinnen van de huidige deelgemeente Appelterre-Eichem. Dit werk bevat een overzicht van de gezinnen en personen die in deze gemeente geboren, gehuwd of overleden zijn. Daar de voornaamste bron van de gegevens de akten van de burgerlijke stand zijn, beslaat het boek voornamelijk de periode 1796-begin 20e eeuw. Andere belangrijke geraadpleegde bronnen zijn de parochieregisters vanaf 1803, de bevolkingsregisters vanaf 1847 en de publicatie van dhr R. Lievens "Analyses van Parochieregisters Appelterre-Eichem". Hierdoor was het mogelijk gezinnen met hun kinderen te reconstrueren die voor 1796 gehuwd waren, de doopgetuigen te vermelden voor de geboortes na 1803 en de beroepen van de vermelde personen. Door de belangrijke migratie van en naar andere gemeenten, werden eveneens de bevolkingsregisters van de omliggende gemeenten onderzocht naar personen die een band hebben met Appelterre-Eichem.

De publicatie van het boek, dat circa 600 bladzijden bevat in twee delen op A4- formaat, is voorzien voor oktober 2012. De voorintekensprijs bedraagt € 40. Moet het boek verzonden worden, dan is er een meerprijs van € 10. Intekenen kan door het bedrag (40 of 50 euro) voor 25 oktober 2012 te storten op rekeningnummer BE71 0631 0746 9769 van Borighem Guy, Witte Wilgenlaan 6, 9470 Denderleeuw met vermelding " Appelterre-Eichem 2012". Voorintekenaars worden later verwittigd waar en wanneer het boek kan afgehaald worden.

Borighem Guy

NIEUWE UITGAVE

Willy De Loose en Staf Versavel

DE HAALTERTSE DEELGEMEENTEN VROEGER EN NU

- Denderhoutem
- Haaltert
- Heldergerm
- Kerksken

Een nostalgische wandeling door onze dorpen aan de hand van oude prentkaarten. Begeleidende teksten maken het geheel aantrekkelijker en waardevoller.

Info

- formaat 21 x 26 cm
- Harde kaft
- Papier 150 gr
- 140 blz.
- 136 illustraties in kleur

Reserveren kan tot 25 oktober via haaltertdeelgemeenten@telenet.be of Cultuurdienst 053/858634 en door overschrijving € 20 (+ € 5 bij verzending) op rekening BE40 4395 0830 6163 van Heemkundige Kring Haaltert

Het boek kan afgehaald en ook aangekocht worden bij de voorstelling in zaal de Bloesem te Kerksken op 31 oktober en tijdens de Davidsfonds tentoonstelling van kunstwerken van Marjet Dooremont en Maria Van Impe-Eeckhout van 1 tot 4 november van 14-18 uur.

Na 4 november is verkoopprijs € 25 (HK-leden € 20).

Deze prachtige uitgave werd mogelijk dank zij de gewaardeerde steun van het Gemeentebestuur en de Cultuurraad.

De opbrengst van deze publicatie gaat integraal naar de uitbouw van het Documentatiecentrum van de HK en naar de culturele werking van de Cultuurraad.

